

Поліщук Марина Геннадіївна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ ШЛЯХОМ НАДАННЯ НОТАРІУСАМ ФУНКЦІЙ МЕДІАТОРА

На сьогодні Україна знаходиться в стадії реформування всіх сфер життєдіяльності, зокрема і шляхом реалізації в Україні новітніх правових підходів. Сучасний етап формування державотворчих та правотворчих концепцій України має відповідати потребам становлення української держави як правової. Одним із шляхів реалізації новітніх правових підходів є широке запровадження інституту медіації в українському суспільстві. Нині розроблено і подано до Верховної Ради України проект Закону України «Про медіацію». За цим законопроектом медіація - альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу, самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора.

Медіатором є особа, яка має статус медіатора відповідно до Закону України «Про медіацію». Медіатором може бути фізична особа, яка досягла двадцяти п'яти років, має вищу або професійно-технічну освіту та пройшла професійне навчання медіації, що має включати 90 академічних годин початкового навчання, в тому числі не менше 45 академічних годин навчання практичним навичкам. Сторонами медіації є фізичні, юридичні особи або групи осіб, які бажають врегулювати свій спір за допомогою процедури медіації. Учасниками медіації є медіатор (медіатори), сторони медіації, їх представники, законні представники, перекладач, експерти та інші особи за домовленістю сторін медіації.

Отже, проект Закону «Про медіацію» допускає здійснення діяльності медіатора особами, які не мають юридичної освіти. Таке положення є спірним, оскільки йдеться про сферу вирішення правових конфліктів. Основним завданням зазначеного проекту Закону є визначення правових основ надання послуг медіації на професійних засадах, поширення практики мирного вирішення спорів несудовими методами, шляхом укладання договорів з метою розвантаження судів та забезпечення збалансованих взаємовідносин між інститутом медіації та судовою системою.

Питання залучення нотаріусів до сфери медіації несе в собі необхідність ознайомлення з нормами права, які встановлюють вимоги до професії нотаріуса та визначають порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

Нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про нотаріат».[4,с. 78-79]

Нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не

менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Не може бути нотаріусом особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду (ч. 2 ст. 3 Закону України «Про нотаріат»). [4,с. 66-67]

Отже, професія нотаріуса дає можливість розглядати його в якості медіатора та використання його потенціалу у сфері правозастосування. До обов'язків нотаріуса входить сприяти громадянам, підприємствам, установам і організаціям у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснювати права і обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду.

Діяльність нотаріуса в якості медіатора, направлена на використання його юридичної кваліфікації для оформлення рішення в юридичній формі, необхідно розглядати в якості службової діяльності у сфері надання юридичної допомоги. Правила проведення нотаріусом медіації закріплені в нормативних актах, які регулюють порядок здійснення нотаріусом професійних обов'язків. [3,с.54-55].

Загальним правилом надання нотаріусом юридичної допомоги в якості медіатора не виключає можливості посвідчення нотаріусом угоди, яка укладена учасниками медіації. Процес медіації складається з чотирьох етапів, кожен з яких має свою мету і зміст. Для успішного проведення медіації необхідно, щоб перехід до наступного етапу відбувався після досягнення цілей на попередньому. Медіатор попередньо повинен провести бесіду з кожним учасником конфлікту окремо. Для того щоб проінформувати учасників про процедуру медіації, роль медіатора і учасників в ній, та найголовніше, отримати добровільну згоду на участь у медіації. Перш ніж безпосередньо перейти до обговорення змісту конфліктної ситуації, необхідно переконатися, що сторони розуміють суть процедури та погоджуються дотримуватися правил і брати участь у медіації.

На другому етапі кожна сторона описує конфліктну ситуацію зі своєї точки зору. Завдання цього етапу - надати сторонам можливість висловитися стосовно конфліктної ситуації і їх ставлення до неї, дослідити інтереси сторін. Важливо детально визначити за допомогою запитань суть проблеми з погляду кожної зі сторін та ключові моменти, що потребують розв'язання. Цей етап є базовим у побудові діалогу між сторонами, оскільки вони є основними суб'єктами комунікації, а роль медіатора полягає виключно у полегшенні процесу спілкування між учасниками. Етап закінчується лише тоді, коли повністю визначені всі проблеми та інтереси, які стоять за позицією кожної з сторін.[2,с.76-79]

Завдання третього етапу - визначити шляхи розв'язання проблеми та знайти варіант, який задовольнить обидві сторони конфлікту. Важливим елементом етапу розв'язання проблеми є визначення переліку проблем. Варто пам'ятати, що сторони повинні спочатку дійти порозуміння у визначенні проблем, а потім намагатися розробити рішення. Також варто обговорити можливі результати виконання того чи іншого плану для сторін. На заключному, четвертому етапі відбувається укладання угоди за результатами медіації. На

медіатора покладається завдання по оформленню консенсусу в письмовій формі. Якщо в ролі медіатора виступає нотаріус, то він правомочний засвідчити цю угоду. [2,с.23-27]

Медіація достатньо новий спосіб врегулювання конфліктів який використовується в нашій державі. Але вона вже активно застосовується як в нотаріальній діяльності, так і в бізнесі, управлінні, сімейному праві, комерції, простіше напевно буде зазначити де вона не застосовується. Найчастіше медіаторами стають юристи і психологи, але законодавчо не закріплено наявність спеціальної освіти, тут більше відіграє роль наявність авторитету, життєвого досвіду. Професія нотаріуса, на мою думку найбільш відповідає розумінню професії медіатора, адже нотаріус має авторитет в очах клієнтів, добру освіту, повинен відповідати моральним засадам суспільства. Головне - він завжди об'єктивний та незалежний в своїх судженнях, його дії завжди відповідають закону, що дає змогу неупереджено проводити процес медіації.

Бібліографічні посилання:

1. Правове регулювання медіації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pomichnyk.org/publikatsiji/pravove-rehulyuvannya-mediatsiji-v-ukrajini.html>
2. Медведев И.Г. Аналитический обзор по материалам работы последних конгрессов Международного союза латинского нотариата / И.Г. Мендведев // Центр нотариальных исследований: материалы и статьи. Выпуск первый. – Екатеринбург, 2003. С. 107.
3. Ярков В.В. Нотариат и медиация / В.В. Ярков, И.Г. Медведев // Нотариальный вестник. 2008. № 9. С. 13-21.
4. Про нотаріат: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

Пришляк Олена Валеріївна
директор Благодійної організації «Союз»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ У ЦИВІЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗІ СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ З ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

З періоду як Україна стала незалежною і до теперішнього часу актуальним залишається проблема боротьби з боржниками за житлово-комунальні послуги (далі – ЖКП). Так за даними Державної служби статистики України оплата за ЖКП домогосподарств у 2017 році склала 15,4% у структурі сукупних витрат домогосподарств, а у 2018 році – 13,9%.

Ті, громадяни, які вирішили взяти у власні руки благоустрій свого помешкання та контроль над витрачанням коштів за утримання будинку, оформили свій намір у формі житлово-будівельних кооперативів (далі - ЖБК), з часом переєстрували в обслуговуючі кооперативи (далі – ОК) або об'єднання співвласників багатопверхового будинку (далі – ОСББ).

Однак, це все одно не вирішило проблему із заборгованостями за житлово-комунальні послуги. Серед об'єктивних чинників такого стану можна назвати: зменшення наявного населення України: у 2018 р. – 42 269 802 осіб; у 2017 – 42 485 473 осіб.; значне збільшення вартості комунальних послуг, що перевищує незначне підвищення доходів для населення, єдиним джерелом доходу якого є державні виплати, наприклад, самотні пенсіонери. Серед суб'єктивних можна назвати зростання безробіття, малий рівень доходів сімей.